

A Deutsch Textilüzlet

Ez volt a Deutsch család üzlete, látszik is a felirat: Haimann Lázár Deutsch. Ez egy saroképület, most is megvan a központban. Gyuláék laktak fenn az emeleten. A fő tulajdonos Gyula édesapja volt, Haimann Lázár a társa lehetett, pontosan nem tudom, milyen rokonság is volt. Nem tudnám megmondani, ki áll az ajtóban: az édesapja lenne, vagy Laci? A kép valamikor a második világháború előtt készülhetett, de nem tudnám megmondani, hogy pontosan mikor. Gyulának volt egy bátyja, Lacinak hívták. A család Szászrégenben is és itt, Marosvásárhelyen is lakott. Jómódú emberek voltak, Szászrégenben volt egy textilkereskedésük, az 1880-as évek végén alapították a Gyula nagyszülei. A marosvásárhelyi fióküzlet -- a főtéren, a Posta utca sarkán, ahol most a Bernády-szobor van -- sokkal később alakult, és hamar vége lett, mert olyan üzletvezető került, aki nem tudta rendesen vezetni az üzletet. 1918-ban született a férjem. Amikor iskolába járt, akkor itt laktak, Marosvásárhelyen. Az édesapja hét közben kint volt Szászrégenben az üzletnél, s péntek este jött haza, mert a zsidó üzletek szombaton zárva voltak [lásd: szombati munkavégzés tilalma], vasárnap pedig hivatalosan is zárva voltak. Vasárnap estig vagy hétfő reggelig itt volt a városban, s aztán ment vissza. Nem tudom, pontosan hányban, visszaköltöztek a szülők Szászrégenbe. Gyula dolgozott az üzletben, segített az édesapjának, és közben járt Kolozsvárra az egyetemre, s el is végezte látogatás nélkül a jogot, tehát otthon tanult, s csak vizsgázni ment fel az egyetemre. Szászrégenben az édesapja tanította arra a szakmára is, és ment fel vizsgázni Kolozsvárra, mikor volt a vizsgaidőszak. Mesélte, hogy abban az időben nagyon szigorúan nevelték a gyerekeket. Járt teniszezni, ez volt a szórakozása. Ilyenkor találkozott a barátokkal, mert különben eléggé be volt fogva a munkára. Nagy textilkereskedésük volt, délelőtt-délután nyitva volt, és ő nem volt ott egy kivételezett személy, ő is úgy volt ott, mintha alkalmazott lett volna. Az édesapja nem tett különbséget közte és az alkalmazottai között, egyformán voltak elbírálva. Vegyesen voltak az alkalmazottak, volt zsidó is, szász is, román is. Azért szerettek a nem zsidó alkalmazottak is zsidó üzletben dolgozni, mert akkor dupla pihenőnapjuk volt, a szombat is, mert a más kereskedők nyitva tartottak szombati napon. Abban az időben nagyon nagy volt a falusi vevőközönség is, mert falun nem nagyon voltak üzletek. Volt hetivásár, amikor behozták a termékeiket eladni, s aztán

vásároltak is, ami kellett a házhoz. Voltak férjhez adandó lányok, azoknak kelengyét vettek, mert régebb az volt a szokás, hogy előre gyűjtötték a kelengyét, hogy mikor férjhez megy, akkor legyen mit vigyen az új házba. Gyula megkezdte, hogy tegye le a doktorátust is, de azt hiszem, hogy egy vagy két vizsga hiányzott, s aztán közbejött a munkaszolgálat. A fiúkat 1942-ben együtt vitték el munkaszolgálatra. Végig együtt voltak, és együtt is szabadultak. Azt hiszem, már 1944 végén itthon voltak, szerencsésen megúszták. Gyulát a háború után ismertem meg, a szülők nem jöttek vissza Auschwitzból, úgyhogy őket nem ismertem. Amikor Gyula hazajött a munkaszolgálatból, először ide költözött. A háború alatt először a német parancsnokság székhelye volt ebben a házban, utána pedig az oroszoké, mikor változott a dolog. Az üzletet 1948-ban államosították, jelenleg a szászrégeni bíróság székhelye van ebben az épületben. Sok átalakításon ment keresztül az épület. Az államosítás után állami kereskedelmi vállalat lett az üzletből, annak a vállalatnak lett az egyik fióküzlete, ahol én is dolgoztam itt Marosvásárhelyen. Egészen sokáig működött, nem tudom pontosan, mikor szűnt meg. Az emeleti részen lakók voltak, volt talán valami iroda is.